

TARKISTUSLISTA KANSALLISILLE YHTEYS- PISTEILLE

*hyvästä potilastiedotuksesta
rajatylittävässä
terveydenhuollossa¹*

Tarkistuslista kansallisille yhteyspisteille

hyvästä tiedotuksesta rajatylittävässä terveydenhuollossa¹

Potilasjärjestöt

Direktiivissä 2011/24/EU* todetaan, että asianmukaiset ja selkeät tiedot kaikista rajatylittävän terveydenhuollon* näkökohdista ovat tarpeen, jotta potilaat voivat käyttää oikeuksiaan käytännössä. Rajatylittävän terveydenhuollon kansallisilla yhteyspisteillä* on suuri vastuu tällaisen tiedon tarjoamisesta liikkuville potilaille.

Lisäksi kansallisten yhteyspisteiden on tiedotettava potilaita epäsuorasti antamalla tietoa muille rajatylittävän terveydenhuollon* toimijoille, kuten terveydenhuollon tarjoajille, kansallisille terveydenhuoltojärjestelmille* tai sairausvakuutuslaitoksille* ja potilasjärjestöille.

Seuraavassa asiakirjassa esitetään tarkistuslista potilasjärjestöille suunnatusta hyvästä tiedotuksesta.

Vastuuvapauslauseke

Tämä asiakirja laadittiin terveysalan ohjelman (2014–2020) puitteissa osana Euroopan komission valtuutuksella toimineen kuluttaja-, terveys-, maatalous- ja elintarvikeasioiden toimeenpanoviraston (Chafea) kanssa tehtyä hankintasopimusta. Tämän raportin sisältö edustaa toimeksisaajan näkemyksiä ja on yksinomaan toimeksisaajan vastuulla. Sisällön ei voida millään tavalla katsoa edustavan Euroopan komission ja/tai Chafean tai minkään muun Euroopan unionin elimen näkemyksiä. Euroopan komissio ja/tai Chafea eivät takaa raportissa esitettyjen tietojen virheettömyyttä eivätkä ne ole vastuussa siitä, miten kolmannet osapuolet käyttävät tietoja.

¹ Tarkistuslistaan liitetyssä aakkostetussa sanastossa on määritelmä ja selitys kaikista sanoista tai käsitteistä, joiden perässä on asteriski (*).

① Potilaiden oikeudet rajatylittävään terveydenhuoltoon

1.1 Potilaiden oikeudet

- ✓ Selitä potilasjärjestöille, mitä oikeudella rajatylittävään terveydenhuoltoon* tarkalleen ottaen tarkoitetaan.
- ✓ Selvennä, että on kaksi tapaa saada rajatylittävää terveydenhuoltoa*: direktiivi 2011/24/EU* ja sosiaaliturva-asetukset (EY) N:o 883/2004 ja 987/2009*.
- ✓ Anna tietoa sekä direktiivin 2011/24/EU* että sosiaaliturva-asetusten (EY) N:o 883/2004 ja 987/2009* (aineellisesta, henkilökohtaisesta ja alueellisesta) soveltamisalasta.
- ✓ Anna tietoa kummankin EU:n säädöksen yleisistä periaatteista. Esimerkkejä:
 - ”*Sosiaaliturva-asetusten (EY) N:o 883/2004 ja 987/2009* nojalla potilailla on oikeus saada korvaus ulkomailla aiheutuneista kustannuksista ikään kuin potilas olisi vakuutettu kyseisen maan sosiaaliturvajärjestelmässä.*”
 - ”*Direktiivin 2011/24/EU nojalla potilailla on oikeus saada korvaus ulkomailla annetun hoidon kustannuksista ikään kuin hoito olisi annettu potilaan kotimaassa.*”
- ✓ Erotta toisistaan ennakoimaton* ja ennalta suunniteltu* sairaanhoito ulkomailla saadussa hoidossa.
- ✓ Tiedota potilasjärjestöille siitä, mihin terveydenhuoltoon on hankittava ennakkolupa* (sekä sosiaaliturva-asetusten (EY) N:o 883/2004 ja 987/2009* että direktiivin 2011/24/EU* nojalla).

Jos julkinen luettelo terveydenhuollosta, johon tarvitaan ennakkolupa, on saatavilla, olisi annettava viittaus tähän luetteloon tai julkaistava se.*
- ✓ Anna tietoa tilanteista, joissa kansallisen terveydenhuoltojärjestelmän* tai sairausvakuutuslaitoksen* on hyväksyttävä ennakkolupaa* koskeva pyyntö (eli hoito kuuluu potilaan kotimaan sosiaaliturvalainsäädännön piiriin, eikä sitä voida antaa siellä lääketieteellisesti hyväksyttävässä määräjassa).
- ✓ Tiedota selkeästi potilaan oikeudesta saada korvaus kaikista tai joistakin ulkomailla aiheutuneista sairaanhoitokustannuksista kansallisesta terveydenhuoltojärjestelmästä* tai sairausvakuutuslaitoksesta* sosiaaliturva-asetusten* ja direktiivin 2011/24/EU* nojalla.
- ✓ Anna tietoa korvauksesta ja kustannuksista sosiaaliturva-asetusten (EY) N:o 883/2004 ja 987/2009* ja direktiivin 2011/24/EU* nojalla.

- ✓ Tiedota potilasjärjestöille sovellettavista valitus- ja oikaisumenettelyistä.
- ✓ Kerro hoidonsaantiin ulkomailla liittyvistä mahdollisista pelkästään kansallisesta lainsäädännöstä aiheutuvista oikeuksista, jotka voivat perustua esimerkiksi raja-alueiden kansallisiin terveydenhuoltojärjestelyihin.

1.2. Direktiivi 2011/24/EU* vs. sosiaaliturva-asetukset*

- ✓ Tiedota potilasjärjestöille eri seurauksista, joita näillä kahdella järjestelyllä on korvauksen piiriin kuuluviin terveydenhuoltopalveluihin, sairaanhoidon saannin edellytyksiin ja taloudellisiin vaikutuksiin.
- ✓ Kuvaile sekä direktiivin 2011/24/EU* että sosiaaliturva-asetusten (EY) N:o 883/2004 ja 987/2009* nojalla saadun rajatylittävän terveydenhuollon* etuja ja haittoja.
- ✓ Korosta sovellettavien taksojen ja maksutapojen eroja direktiivin 2011/24/EU* sekä sosiaaliturva-asetusten (EY) N:o 883/2004 ja 987/2009* nojalla.
- ✓ Tiedota potilasjärjestöille siitä, että sosiaaliturva-asetuksia (EY) N:o 883/2004 ja 987/2009* sovelletaan ensisijaisesti, jos niiden säännösten mukaiset ennakkoluvan* myöntämisedellytykset täyttyvät, ellei potilas esitä nimenomaista pyyntöä.

② Laajempi terveystalvölujuu valikoima

- ✓ Anna ulkomaisille potilasjärjestöille tietoa maassasi saatavilla olevasta hoidosta. Kerro lisäksi paikallisille potilasjärjestöille toisessa EU*- tai ETA*-maassa saatavilla olevasta hoidosta. Hanki nämä tiedot kyseisen maan kansallisen yhteyspisteen* kanssa.
- ✓ Tiedota potilasjärjestöille mahdollisuuksista, joita potilailla on yrittää saada ennakkolupa* sosiaaliturva-asetusten (EY) N:o 883/2004 ja 987/2009* nojalla hoitoon, joka ei kuulu potilaan kotimaan* sosiaaliturvajärjestelmän piiriin mutta joka sisältyy korvattavien sairausuuksien valikoimaan hoitomaan* sosiaaliturvalainsäädännössä.

Tiedota potilasjärjestöille siitä, että kun hoidosta säädetään sosiaaliturva-asetuuksissa* tai direktiivissä 2011/24/EU*, hoidon on sisällyttävä potilaan kotimaan* sosiaaliturvajärjestelmän piiriin kuuluvien sairausuuksien valikoimaan (- esimerkiksi velvollisuus hyväksyä ennakkolupaa*)

koskeva pyyntö, kun on kyse kohtuuttomasta viivästyksestä -), mutta se ei tarkoita, että hoitomenetelmän on oltava ulkomailla tismalleen sama. Niin kauan kuin hoito itsessään kuuluu korvauksen piiriin, potilas on oikeutettu saamaan vastaavaa hoitoa ulkomailla, vaikka hoito annetaan uusien tekniikoiden ja menetelmien tai vaihtoehtoisten menetelmien mukaisesti. Näiden tekniikoiden tulee kuitenkin perustua kansainvälisesti uusimpaan kehitykseen ja tieteelliseen ajatteluun. Lisäksi hoitoa on pidettävä tavanomaisena hoitona kansallisen ja kansainvälisen tieteen valossa (ks. asia C-157/99 Smits-Peerbooms).

- ✓ Tiedota potilasjärjestöille, että vakuutusjäsenvaltio voi päättää korvata muut asiaan liittyvät kustannukset, kuten majoitus- ja matkakustannukset tai vammaisille henkilöille mahdollisesti aiheutuvat lisäkustannukset, direktiivin 2011/24/EU 7 artiklan 4 kohdan mukaisesti.
- ✓ Tiedota potilasjärjestöille, että direktiivillä 2011/24/EU* pyritään edistämään maiden välistä yhteistyötä (esimerkiksi perustamalla eurooppalaisia osaamisverkostoja* tai sähköisiä terveydenhuoltopalveluja), jotta erikoissairaanhoidon tarvitsevat tai harvinaisia sairauksia sairastavat potilaat voivat valita terveydenhuollon tarjoajan aiempaa laajemmasta valikoimasta ja hakeutua helpommin vaihtoehtoiseen hoitoon tai erikoissairaanhoidon ulkomaille.

③ Terveydenhuoltoon ulkomaille hakeutuminen

- ✓ Anna tietoa hoitojonoista.
- ✓ Kerro potilasjärjestöille, tarvitaanko erikoissairaanhoidon yleislääkärin* lähete.
- ✓ Tiedota mahdollisista ulkomaisten potilaiden vastaanottoa koskevista rajoituksista.
- ✓ Anna tietoa maasi sairaaloiden esteettömyydestä.

④ Potilaiden valmistautumisen merkitys

- ✓ Tiedota potilasjärjestöille siitä, miten tärkeää on, että potilaat ovat hankkineet riittävästi tietoa ja valmistautuneet hyvin, ennen kuin he hakeutuvat terveydenhuoltoon ulkomaille:

Ennen päätöstä rajatylittävään terveydenhuoltoon hakeutumisesta:

- *Ennen ulkomaille hoitoon matkustamista potilaiden on otettava selvää oikeuksistaan rajatylittävään terveydenhuoltoon* sosiaaliturva-asetusten (EY) N:o 883/2004 ja 987/2009* sekä direktiivin 2011/24/EU* nojalla.*

- *Potilaiden on tiedettävä taloudellisista vaikutuksista ja kustannusten korvaamista koskevista ehdoista.*
- *Potilaiden on oltava tietoisia siitä, mitkä hoidon kustannukset heidän on maksettava itse.*
- *Potilaille on tiedotettava siitä, että hoitoon tarvitaan usein ennakkolupa* potilaan kansallisesta terveydenhuoltojärjestelmästä* tai sairausvakuutuslaitoksesta*.*
- *Jos potilaalla ei ole hänen kansallisen terveydenhuoltojärjestelmänsä* tai sairausvakuutuslaitoksensa* myöntämää voimassa olevaa EU:n S2-lomaketta*, potilaan on oltava tietoinen siitä, että hänen on maksettava hoito itse. Potilas voi ainoastaan hakea korvausta jälkikäteen kotiinpaluun jälkeen.*
- *Potilaan on hankittava itse tietoa haluamastaan hoidosta sekä siitä terveydenhuollon tarjoajasta tai sairaalasta, jolta hän haluaa saada hoitoa.*
- *Potilaan on selvitettävä itse, tarvitaanko yleislääkärin* lähete.*
- *Potilaan on otettava selvää yksityisen matkavakuutuksen tai täydentävän sairausvakuutuksen merkityksestä.*

Ennen ulkomaille hoitoon matkustamista:

- *Potilaiden on oltava tietoisia siitä, että heillä on oikeus tietoon perustuvaan suostumukseen.*
- *Potilaiden on ymmärrettävä, miten tärkeää on huolehtia siitä, että potilasasiakirjat siirretään ulkomaiselle terveydenhuollon tarjoajalle, ja että heidän on mahdollisesti järjestettävä potilasasiakirjojen kääntäminen.*
- *Potilaiden on oltava tietoisia siitä, että heidän on ehkä järjestettävä tulkkaus itse, jos heillä ja terveydenhuollon tarjoajalla (tai terveydenhuollon tarjoajilla) tai hoitohenkilöstöllä ulkomailla ei ole yhteistä kieltä.*
- *Potilaille on tiedotettava siitä, miten tärkeää on järjestää jatkohoito kotiinpaluun jälkeen, jotta varmistetaan hoidon jatkuvuus.*

Ulkomailla saadun hoidon aikana:

- *Potilaille on tiedotettava siitä, miten tärkeää on, että heitä ulkomailla hoitava terveydenhuollon tarjoaja laatii kirjalliset tai sähköiset potilasasiakirjat.*
- *Potilaiden on ymmärrettävä, miten tärkeää on kerätä ja tallentaa kaikki asiakirjat, jotka heidän on myöhemmin toimitettava kansalliseen terveydenhuoltojärjestelmään* tai sairausvakuutuslaitokseen* korvauksen saamista varten. Joissakin tapauksissa potilaan on toimitettava käännös tällaisista asiakirjoista.*

Ulkomailla saadun hoidon jälkeen:

- *Potilaiden on oltava tietoisia siitä, että heillä on oikeus samanhintaiseen hoitoon kuin kotimaisilla potilailla.*
- *Potilaiden on oltava tietoisia siitä, miten tärkeää heidän on ilmoittaa hoitavalle terveydenhuollon tarjoajalle, jos he aikovat käyttää hänen antamiaan reseptejä kotimaassaan.*
- *Potilaille on tiedotettava, miten tärkeää on huolehtia heitä ulkomailla hoitaneen terveydenhuollon tarjoajan laatimien potilasasiakirjojen siirtämisestä potilaan terveydenhuollon tarjoajalle (tai tarjoajille) kotimaahan.*

⑤ Eurooppalaiset osaamisverkostot

- ✓ Tiedota potilasjärjestöille eurooppalaisista osaamisverkostoista*.

⑥ Potilasjärjestöt

- ✓ Tiedota potilasjärjestöille Euroopan potilasfoorumista ja sen tehtävistä.
- ✓ Varmista, että potilasjärjestöt tietävät, että ne voivat ottaa yhteyttä toisen EU*- tai ETA*-maan kansalliseen yhteyspisteeseen* saadakseen lisätietoa kyseisessä maassa toimivista potilasjärjestöistä.

⑦ Potilaiden oikeudet

- ✓ Anna potilasjärjestöille tietoa potilaan oikeuksista rajatylittävässä terveydenhuollossa* direktiivin 2011/24/EU* nojalla.
Kerro muun muassa seuraavista oikeuksista:
 - oikeus saada tietoa sekä potilaan kotimaan* että hoitomaan* kansallisesta yhteyspisteestä*
 - oikeus tietoon perustuvaan suostumukseen ja oikeus saada tietyt tiedot ulkomaiselta terveydenhuollon tarjoajalta
 - oikeus siihen, että häneltä veloitetaan samat maksut kuin kotimaisilta potilailta
 - oikeus henkilötietojen suojaan
 - oikeus saada tutustua potilasasiakirjoihin ja oikeus potilasasiakirjojen siirtoon
 - oikeus avoimiin valitus- ja oikaisumenettelyihin
 - oikeus esteettömään sairaaloihin pääsyyn.
- ✓ Tiedota ulkomaisille potilasjärjestöille potilaiden oikeuksista maasi kansallisen lainsäädännön nojalla. Anna lisäksi paikallisille potilasjärjestöille tietoa potilaiden oikeuksista muissa EU*- tai ETA*-maissa. Hanki nämä tiedot kyseisen maan kansallisen yhteyspisteen* kanssa.

⑧ Kansalliset yhteyspisteet

- ✓ Tiedota potilasjärjestöille kansallisista yhteyspisteistä* ja niiden tehtävistä.
- ✓ Erotta toisistaan tiedot, jotka potilaan kotimaan* tai vakuutusjäsenvaltion* kansallisen yhteyspisteen on annettava, ja tiedot, jotka hoitomaan* kansallisen yhteyspisteen on annettava.

